

Veldwerktraining deel 3

VOORSTAAN

Je bent nu als het goed is al aardig op weg met het trainen voor veldwerk. Je hond jaagt met de intentie om wild te vinden. Hij vindt het geweldig om met jou samen 'op jacht' te gaan en jullie hebben al heel wat uurtjes samen in het veld doorgebracht. Jij hebt ondertussen met vallen en opstaan jezelf wat meer bekwaamd in veldaanpak. Je kunt de hond ondersteunen om hem onderlangs een ruig randje te laten lopen. Je weet hoe je er voor kunt zorgen dat hij zijn bochten naar de wind toe draait. Jullie hebben allebei het gedrag wild in het veld ervaren en er van geleerd. Misschien dat je hond al een keer heeft voorgestaan. Maar wat is voorstaan nou precies?

Het voorstaan of eigenlijk het 'arrêt' (in dit geval: arresteren) bestaat uit een aantal fasen. We beschrijven dit even aan de hand van een voorbeeld. In het veld loopt een fazant een beetje rond te scharrelen op zoek naar eten. Jij stapt met je hond het veld in en begint dit af te jagen, zigzag tegen wind in. Er staat een redelijk briesje, zeg maar wind kracht 3.

De hond jaagt goed, maakt zijn slagen tegen de wind in. Zo'n vijftig meter voordat hij bij de fazant is zie je dat hij verwaaiing krijgt (hij ruikt, 'hier zit ergens in de buurt een fazant'). Dan gaat hij op die verwaaiing inspelen (aantrekken) om duidelijk de plaats van de fazant te lokaliseren. Dit aantrekken doet hij tot een afstand dat de fazant stopt met rond scharrelen en zich dermate bedreigd voelt dat hij zichzelf tegen de grond drukt. De fazant vertrouwt op zijn schutkleur en hoopt dat het gevaar zal wijken als hij maar heel stil blijft zitten. Dat is het moment dat de hond stopt. Nog een stap en de fazant kan zich zo bedreigd voelen dat hij opvliegt. Nu staat de hond voor. Hij heeft de fazant gearresteerd (vastgemaakt). Het kan gebeuren dat de fazant na een tijdje denkt dat het gevaar toch eigenlijk wel meevalt, die hond blijft tenslotte staan. Dan probeert de fazant zich lopend uit de voeten te maken. De hond moet daar onmiddellijk op reageren door weer zo dicht te naderen ('blokkeren') dat de fazant zich opnieuw zal drukken. Als de fazant zich weer tegen de grond drukt en dus netjes op zijn plaats blijft, blijft de hond ook weer staan. Nu heeft de hond de weglappende fazant geblokkeerd.

Voorstaan bestaat dus uit de volgende onderdelen:

1. Verwaaien
2. Aantrekken
3. Vastmaken (zo dicht naderen dat de fazant blijft zitten)
4. Stilstaan
5. Eventueel opnieuw vastmaken (blokkeren) en weer stilstaan.

Als de hond inderdaad voorstaat, zal hij in direct neuscontact zijn met de fazant. Hij weet dus precies waar het wild zit. Een hond moet wel enige ervaring met wild hebben om te kunnen inschatten hoe hij te werk moet gaan. Je kunt hem dit dus niet leren, je kunt hem enkel in de gelegenheid stellen zichzelf te ontwikkelen.

Het gebeurt ook vaak dat honden voorstaan 'op zicht', oftewel met hun ogen. Ze doen dit op merels, duiven, kauwtjes, katten, plastic zakken etc. Dit is eigenlijk geen voorstaan. Echt voorstaan is op geur, met de neus dus.

Dan zijn er ook nog honden die meer aanwijzen dan voorstaan. Bij deze honden ontbreekt het echte vastmaken. Ze verwaaien, trekken aan en stoppen dan. Deze honden weten vaak wel globaal waar het wild zich bevindt maar niet exact. Ze naderen dan ook niet dicht genoeg om het wild echt vast te maken. Bij dit soort gedrag loopt wild vaak onder de neus van de hond vandaan. Gewoon omdat de hond niet doortastend genoeg is. Dit kan gebrek aan passie zijn, onzekerheid over hoe met wild om te gaan, of aangeleerd gedrag. Dit probleem wordt verderop nader besproken.

HOND STAAT VOOR OP PATRIJS

Steadiness

Voorstaan is aangeboren gedrag, al moet de hond wel de gelegenheid krijgen het te ontwikkelen, door hem voldoende in contact te brengen met wild. De hond stopt dus alvorens hij de aanval inzet om zijn prooi te grijpen (wat doorgaans niet lukt omdat het wild wegvliegt). Nu aan ons de taak om de hond te leren om te blijven staan, op ons te wachten, en dan samen met jou, op een gecontroleerde manier, het wild op te jagen zodat opvliegt. Op deze manier kun jij een veilig en verantwoord schot afgeven. Het wild is dicht genoeg bij als het opvliegt om het te kunnen schieten en hond springt niet wild in de rondte en zal zich dus niet in de schietbaan bevinden. Ook moet de hond op zijn plaats blijven bij het schot (het is immers niet altijd raak en voor een eventueel vangschot, omdat het wild niet direct dood was, is het veiliger). Vervolgens mag hij de buit apporteren.

Afronding van het voorstaan

Hoe leer je je hond dat hij moet blijven staan en dat jullie samen het wild opstoten?

Een hele goede manier is het werken met een lange lijn. Doe de hond een tuigje aan en bevestig daar aan een lichte lange lijn van een meter of zes. Het tuigje is om te zorgen dat de lijn niet onder de voorpoten doorgaat en de hond hindert tijdens het lopen. Je laat de hond nu gewoon jagen met de lijn achter zich aan. In het begin kan hij die lijn best als hinder ervaren, maar loop gewoon door. Hij went er wel aan. Als hij weer net zo goed loopt te jagen met lijn als zonder lijn kun je de lijn gaan hanteren. Als de hond een fazant of patrijs heeft gevonden en deze voorstaat ga je naar hem toe en gaat op de lijn staan. Je pakt de lijn op (doe wel handschoenen aan want zo'n lijn kan gemeen snijden). Vervolgens haal je jezelf binnen. Je loopt dus richting hond, terwijl je ondertussen de lijn inpalmt. Terwijl je dit doet praat je zachtjes tegen hem. Braaf, blijf, blijf. Zo vertel je de hond dat jij het waardeert dat hij blijft staan en dat hij jou niet als concurrent hoeft te zien. Je loopt helemaal naar hem toe, terwijl je hem gerust blijft stellen. Je aait hem over zijn rug. Dan houdt je de lijn kort en geeft het commando volg. Jullie lopen nu, de hond aan jou knie, richting het wild en brengt het samen op de wieken. Als dat lukt is hij de braafste hond van de wereld. Dus prijs hem maar uitbundig. Einde oefening. Morgen nog een keer.

Waarschijnlijk zal het de eerste keer niet zo soepel verlopen. De hond zal geen geduld hebben en zal willen inspringen. Die lijn verhindert dat. Neem genoeg met kleine stapjes. Als je eerst niet eens in de buurt kon komen en hij laat het nu toe dat je de lijn op pakt en tegen hem praat voordat hij het wild uitstoot dan is dat al een hele stap. Doe het stapje voor stapje. Te veel druk bij de 'afwerking van het punt', zo noemen we dat, kan je een hoop problemen opleveren.

De afronding van het voorstaan bestaat dus uit de volgende onderdelen:

1. Naast de hond komen
2. Samen het wild opstoten (couleren)
3. Steadiness bij het opvliegen van het wild
4. Steadiness bij het schot
5. Indien van toepassing een apport

Problemen bij het voorstaan

Hond staat niet voor

Als de hond bij wild in de buurt is zie je hem 'n beetje reageren. Hij doet wel iets met de geur maar lijkt zich niet heel bewust van de aanwezigheid van het wild. Misschien snuffelt hij wat op de plek waar het wild gelopen heeft en is totaal verrast als er ineens een beest opvliegt. Als dit een ondervaren hond betreft is het een kwestie van veel voor wild brengen en iedere keer als hij wild opdoet prijzen. Een oudere hond die veel onder wild geweest is en dit beeld regelmatig laat zien, is gewoon niet geschikt voor veldwerk.

Het kan ook dat de hond jagend in het veld, met hoge kophouding verwaaiing op neemt, aantrekt en het wild heel bewust opstoot. Deze hond is zo gedreven door passie dat hij nog wat te hebbertig is. Maar omdat hij zo hebbertig is zal hij ook leren dat wanneer hij op tijd stopt, dus voordat het wild opvliegt, hij er dichterbij kan komen en het langer kan "hebben". Deze hond prijs je niet meer iedere keer als hij wild op doet. Je gaat wel met hem naar terreinen met veel wild. Laat 'm maar gaan. Op een keer zal het kwartje vallen. Al staat hij maar een halve seconden voor. Dan is dat het moment om hem de hemel in te prijzen.

Wild loopt weg terwijl de hond voorstaat

Als het goed is kun je dit merken aan de hond. De spanning, die eerder in zijn hele lijf te zien was tijdens het voorstaan, valt weg. Hij beweegt wat met zijn kop. Verlaat misschien zijn plaats om verder te gaan met jagen. Mocht hij met duidelijke intentie een korte aanval uitvoeren om vervolgens weer tot voorstaan te komen dan is dat prima. Dat heet 'blokkeren' en dat is heel erg goed. Maar meestal is het 't beste de hond aan te lijnen en zo'n 50m terug te lopen. Roep bij het aanlijnen de hond niet naar je toe maar maan hem er toe op zijn plaats te blijven door bijvoorbeeld op de zitfluit te blazen. Loop over dezelfde route als de hond heeft gelopen naar je hond. Lijn hem aan en loop diezelfde route weer terug en ga dan nog 50m verder terug alvorens je je hond weer inzet. Het zal niet de eerste keer zijn dat een fazant links of rechts achter jou of de hond loopt en jij of de hond hem opstoot omdat je op de verkeerde plek liep. Hopelijk lukt het de hond in een tweede aanval wel om de fazant goed vast te krijgen.

Het kan ook gebeuren dat de hond vol overtuiging blijft voorstaan, terwijl het wild onder zijn neus is weggelopen. Hoe constateer je dat? Je gaat naar 'm toe, je couleert samen maar er vliegt geen wild op en tijdens het couleren zie je aan de hond dat hij toch wat spanning verloren heeft. Hij weet niet precies waar het wild zich bevindt. In zo'n geval lijn je hem aan en neemt hem ook 50m terug voordat je hem opnieuw inzet. Als je hond dit gedrag vaak laat zien is het foute boel. Je gaat dan als volgt te werk. Als je hond voorstaat zonder dat jullie samen wild doen vliegen lijn je hem abrupt aan, en loop je een beetje mopperend met hem weg om hem vervolgens 50m terug opnieuw in te zetten. Dat naast hem komen en samen couleren zien honden vaak als een beloning. Het is dus zaak dit probleem zo snel mogelijk uit de wereld te helpen. Anders krijg je een 'blijmaker': een hond die vaak gaat voorstaan, op van alles en nog wat, ook loopsporen van wild, gewoon omdat hij weet dat de baas het heel fijn vindt als hij voorstaat. Dus een beetje mopperen op hem als hij het weer doet. En de volgende keer dat hij voorstaat ga je niet helemaal naar hem toe maar moedigt hem vanaf afstand aan om het wild uit te stoten. Als hij dat dan doet, moet je hem natuurlijk rijkelijk prijzen. Je bent met een hond met een dergelijk probleem dus nog lang niet toe aan het werken aan 'steadiness'. Hij moet eerst leren beter aan te vallen.

Het kan ook gebeuren dat je hond dit gedrag gaat vertonen als je bezig bent om hem te leren te blijven staan en samen met jou het wild op te stoten. Ga dan bij jezelf te rade. Blijkbaar heb je er te veel druk op gezet en durft de hond niet goed meer aan te vallen om het wild echt te arresteren.

Vals voorstaan

Dit kan meerdere oorzaken hebben en dus ook meerdere oplossingen.

1. De hond is **onzeker/ overgevoelig**: hij reageert op alle geurtjes. Alle dieren krijgen zijn aandacht. Hij is net zo geïnteresseerd in muizen, merels, kieviten en leeuweriken als in patrijzen en fazanten. Ook laat hij mooie acties zien op 'warme plaatsen': een plek waar het wild gezeten heeft maar al weg is. Zo'n hondje ontbreekt het aan ervaring. Ga veel met hem het veld in. Prijs hem uitbundig als hij iets doet met een fazant of patrijs en negeer het wanneer hij geïnteresseerd is in andere beestjes of warme plaatsen. Als hij nog steeds even fanatiek op zoek gaat naar kieviten, leeuweriken etc. kun je ook een beetje misprijzend doen als hij daarmee bezig is en dan juist weer heel blij als hij een aanval op een fazant of patrijs laat zien.
2. Het kan ook als oorzaak hebben dat hij voor gaat staan omdat hij denkt dat de baas dan blij met hem is. Een **'blijmaker'** dus, zoals net beschreven. Zo'n hond moet je opnieuw leren lezen. Op de een of andere manier moet het aan hem te zien zijn en neemt hij je dus gewoon telkens in de maling. Wat ik vaak doe bij mijn honden als ze tot voorstaan zijn gekomen is een klein geluidje maken (piepje of heel kort fluitje). Ik vraag dus als het ware aan hem 'meen je het'. Als hij echt voorstaat reageert hij niet op dat geluidje. Weet hij het niet helemaal zeker dan zie ik een oor draaien of zelfs zijn hele kop en soms besluit hij dan zelf dat het niks is en gaat door met jagen.
3. Het kan ook zijn dat de hond heel **onzeker geworden** is door de druk die jij blijkbaar op hem hebt uitgeoefend bij het trainen op steadiness. Hij durft niet echt meer en gaat daarom op allerlei geurtjes voorstaan en geeft het wild de kans om weg te lopen. Zo'n hond moet je weer wat meer vrijheid geven. Wat meer zelfstandigheid. Blijkbaar ging het wat te snel.

Niet willen couleren

Dan heb je nog de honden die niet vooruit te branden zijn als ze eenmaal tot voorstaan zijn gekomen. Ze willen niet mee volgen aan de knie om het wild samen met jou uit te stoten. Als honden zich zo gedragen zonder dat je gewerkt hebt aan steadiness dan is dat een gebrek aan passie/ buitdrift. Je kunt die passie wel wat meer aanwakkeren door bijvoorbeeld als de hond voorstaat zelf met een hoop aanmoedigende woorden de hond voorbij te stormen en het wild op te stoten. Ook zou je de hond kunnen laten jagen samen met een andere hond en dan als hij tot voorstaan komt die andere hond erbij zetten in de hoop dat hij door de aanwezigheid van een concurrent wel wil uitstoten. Ook zou je de hond van voren kunnen benaderen. Zodat het wild eigenlijk tussen jou en de hond in zit en het dan zo op de wieken jagen. Kortom haal alles uit de kast om hem van zijn plek te krijgen. Zulke honden laten het wild ook vaak onder hun neus weglopen. Gewoon omdat ze niet de 'drive' hebben om het te blokkeren en als ze eenmaal voorstaan dus niet meer van hun plek te krijgen zijn. Ook bij zo'n probleem ben je nog lang niet toe aan de training om je hond steady te maken bij de afronding van het voorstaan. Eerst moet het probleem opgelost worden.

Hazen

Achternvolgen op zicht

Dan is er nog ander wild wat in het veld vaak voorkomt. Die jongens met die lange oren die zo hard kunnen lopen. Hazen dus. Geen hond die het niet leuk vindt om achter een haas aan te gaan. Bij voorkeur luid blaffend de hele polder door en als hij het haas kwijt is wat hij zo lekker achtervolgde dan weer fijn op zoek te gaan naar een nieuw haas om zijn krachten mee te meten.

Het mag wel duidelijk zijn dat zulk gedrag niet gewenst is. Echter een hond die nog niet echt bruist van de passie om wild te vinden, laat je er gewoon achteraan gaan. Je negeert zijn gedrag op hazen.

Wanneer is het tijd om je hond te vertellen dat jij het achtervolgen van hazen niet zo leuk vindt? Op het moment dat hij zo graag en zo fel jaagt op fazant/ patrijs en haas dat hij je alle hoeken van het veld heeft laten zien en jij meerdere keren met je handen in het haar hebt gestaan met de vraag hoe je die hond nou weer te pakken gaat krijgen.

Dan wordt het tijd om met je hond aan de lijn hazenveldjes af te gaan lopen. Begin daarbij maar met de wind in je rug. Het zien van een haas is namelijk al enorm stimulerend voor de hond. Loop met de hond aan de lijn het veld over. Als je een haas ziet liggen, loop je er naar toe tot dat deze opstaat en wegrent. Hangt de hond in de lijn, dan geef je een ruk aan de lijn, ze zegt 'nee, zit'. Dit blijf je doen totdat die ruk niet meer nodig is en hij uit zichzelf gaat zitten als er één wegrent. Dan doe je hetzelfde maar nu aan de lange lijn. Laat hem eerst aan de lange lijn volgen. Als dat goed gaat geef je hem geleidelijk aan meer vrijheid. Gaat ook dat goed, dan ga je nu tegen wind in lopen. Nu kan hij ze ook ruiken en dat maakt het al weer een stuk moeilijker. Loop maar zigzag over het veld met de hond aan de lange lijn. Wanneer ook dat goed gaat laat je de lijn los en laat je hem vrij lopen met lange lijn achter zich aan. Wil hij dan toch weer achter een haas aan, dan moet je een stapje terug en de lijn weer vasthouden. Als je uiteindelijk zover bent dat hij kan jagen (met de lijn achter zich aan) en niet achter de hazen aangaat is het heel belangrijk om hem na het respecteren van een haas direct onder een fazant/ patrijs te brengen om het duidelijk te maken dat dat wel gewaardeerd wordt.

Het is een balans die je moet vinden. Die druk van het niet achter hazen aan mogen kan voor de hond zo groot zijn dat hij denkt dat hij maar beter helemaal niet meer kan jagen. Geef heb dus genoeg gelegenheid om ook op veerwild te werken en prijs hem daarvoor.

Hazen sporen uitwerken

Als je je hond zo ver hebt dat hij op zicht niet meer achter hazen aan gaat, dan zijn ze vaak nog wel zeer geïnteresseerd in hazensporen. Ook daar moet je hem overheen helpen. De volgende situatie leent zich daar heel goed voor. Je bent loopt in een veld met je hond en er is net een haas weggerend precies in de lengte van het veld. Je hond zal bij het flankeren dus iedere keer dat spoor kruisen. Jij hebt goed onthouden waar dat haas gelopen heeft. Dus als jouw hond het spoor kruist en zijn neus aan de grond zet om het uit te werken brul je 'nee, foei' en stuurt hem met een armgebaar en eventueel een paar ferme stappen door. Stopt hij met snuffelen en vervolgt hij zijn slag dan roep je 'braaf'. In zijn volgende slag zal hij weer het spoor kruisen. Reageert hij door heel even zijn kop te laten zaken maar loopt hij verder door (jij geeft met je arm en lopen duidelijk aan dat hij door moet lopen) dan roep je weer 'braaf'. Dat is heel goed van hem dat hij het spoor met rust laat en verder jaagt. Je hoeft niet bang te zijn dat als je je hond afleert hazensporen te lopen dat hij geen aangeschoten hazen meer apporteert op jacht. Het ritueel dat je voor het veldwerk en het apporteren gebruikt is tenslotte heel anders en een aangeschoten haas ruikt voor de hond anders. Dat niet achtervolgen van wild en het uitwerken van sporen geldt natuurlijk niet alleen voor haas maar voor alle wild dat zich in het veld bevindt.

Als je hond er aan toe is om te werken aan de steadiness bij het voorstaan of om hem af te leren achter de hazen aan te gaan doe dat dan niet tegelijk. Kies voor 1 onderdeel en werk daaraan. Ik zelf werk eerst aan het achtervolgen op zicht van hazen voordat ik echt streng word in de steadiness bij het voorstaan. Het niet meer achter hazen aan mogen maakt de hond onzeker en misschien wat gedrukt. Het is dan fijn om hem te kunnen belonen met een fazant of patrijs.

Lage kophouding

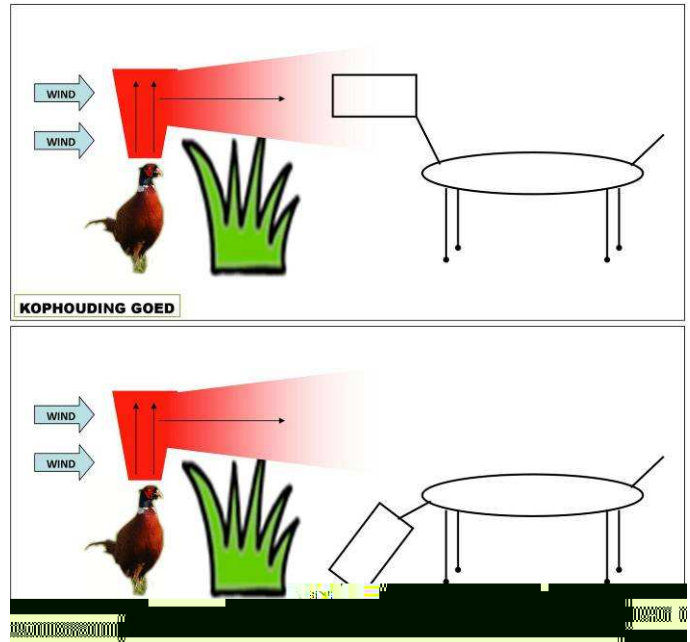
Als er in een veld veel hazen, reeën of ganzen etc. hebben gelopen barst het van de sporen op de grond. Honden zijn dan vaak geneigd om met een lage kophouding (grondgericht te gaan jagen). Dat is niet mooi en niet goed.

Je kunt hier wel wat aan doen door het tempo van lopen van de hond te verhogen. Met je neus aan de grond hardlopen gaat niet zo best. Zijn tempo verhoog je door zelf flink door te stappen. Ik heb zelfs wel eens lopen joggen in het veld om de hond op tempo te houden.

Honden die sowieso met een kophouding, dus onder schouderhoogte, jagen kun je in een hoger gewas laten lopen. Met je kop onder het bietenblad loopt niet zo fijn dus zullen ze hun kop vanzelf hoger houden. Ook hier kun je werken aan tempo verhogen.

Dan kun je nog bij het apporteren uit de dekking de dummy of het wild in een struikje hangen. Hiermee leert de hond ook zijn kop hoger te houden.

Als de kophouding van de hond ondanks verwoede pogingen dit te verbeteren grondgericht blijft dan heb je te maken met een aangeboren eigenschap waar niet tegenin te trainen valt. Kophouding is erfelijk. Als je fokplannen had zou het goed zijn om bij jezelf te rade te gaan of je met deze hond een goede bijdrage zou leveren aan het ras. De Cesky Fousek behoort namelijk ook een goede veldhond te zijn die met een hoge kophouding zijn werk doet.

In de volgende aflevering gaan we in op het voorjagen van je hond op veldwedstrijden. Wat voor wedstrijden zijn er voor staande honden en wat wordt er van jou als voorjager verwacht tijdens een veldwedstrijd.

Johan Kraay en Lotte van Dijk

